

Овим текстом ћемо: 1. указати да наша криза нема директне везе са светском кризом, 2. да Влада у погледу кључних елемената, функционисања привреде није предузела ништа и 3. показаћемо недостатке предложених владиних мера.

Пре него што објасним на који начин Влада узрокује продубљивање кризе, да још једном потцртам да светска криза, сама по себи, Србији наноси малу штету. Далеко мању од обима који је већ присутан у нашим животима. Она само показује какво је наше стање привреде заиста. Наше банке нису учествовале у финансијским махинацијама (што је велики проблем америчких и европских банака и других финансијских институција) и наша привреда није претежно извозно оријентисана, јер би у том случају трпела велике штете због смањене тражње, пре свега у САД и ЕУ (као рецимо јапанска, кинеска, корејска и сл). Ово што сада имамо, то смо ми када маске падну. А и то само делимично, пошто и данас трошимо више него што стварамо (види текст „Ној у Србији“).

Прескочићу на почетку анализу уобичајених недостатака мера Владе (закаснеле, без стратегије, нереалан курс динара, превисока референтна каматна стопа итд.) и указаћу на кључни недостатак који неминовно додатно води продубљавању кризе.

У нашој привредној структури значајну улогу играју јавна и државна предузећа (око 30% укупног прихода и 60% имовине). Њиховим лошим управљањем Влада генерише кризу. Додатни проблем је у томе што је Влада престала да плаћа дуговања и приватном сектору и то још од децембра прошле године (а у неким случајевима и много дуже од тога), те на тај начин Влада и приватни сектор води у банкротство. Сада тај приватни сектор даље преваљује, колико може, своју неликвидност по дубини привреде Србије. Томе треба додати и потпуно неодржива захватања за пензиони систем, што из доприноса, што из пореза. Када се, дакле, саберу негативни ефекти поступања Владе у државном привредном сектору и у погледу узроковања

неликвидности у приватном привредном сектору, и када се уочи да предложене мере Владе потпуно игноришу овај кључни проблем привреде, онда је јасно да такво поступање Владе води цео систем ка још дубљој рецесији. У збиру свог учинка у привреди, Влада практично представља кључни разлог претећег тоталног привредног слома, пошто се овакво стање у реалном сектору мора одразити и на финансијски сектор.

Увек, а нарочито у кризним временима, Влада мора да уредно измирује своје обавезе према привреди. Ако и оставимо по страни питање како је до таквог стања дошло (јасно је да су сами криви) важно је разумети да се у насталој ситуацији морају вући одлучни и свеобухватни потези ради санирања ових дугова.

Шта то значи? То значи најмање две ствари: умањивање фактура и одређивање приоритета приликом исплате, те да се из испостављених фактура морају одстранити све „надуване“ ставке и накнаде за корупцију. Затим се израчуна проценат умањења фактура који се захтева, приступи се анексирању уговора и врши се исплата. У Русији је тако у области грађевинарства процењено да обе ставке, умањена цена материјала који се уграђује и корупција, износе 30%. И наша Влада би морала да направи процену од области до области, затим да линеарно умањи фактуре и позове повериоце да прихвате нове услове. Али се свима који то прихвате одмах врши исплата. Ако пара нема, то значи да се морају одредити приоритети, и то ћемо показати на примеру који је намерно изабран као најдрастичнији, чак и у том случају, приоритетна исплата привреди је мање зло. Чак је и за саме грађане много боље да се једна половина месечних плата свих буџетских корисника не исплати, а да се тај новац искористи за плаћање дуговања привреди.

Новац који држава исплати привреди у великој мери се веома брзо врати у државну касу и јавна предузећа. Послодавац који прими уплату одмах ће платити порезе, исплатити плате и доприносе, исплатити дуговања за струју, грејање, комуналије. Исплатити своје добављаче, који онда исплате све то исто. Запослени велики део плате одмах искористе за плаћања својих рачуна. На другој страни, буџетски корисници за 15 дана сигурно неће престати да једу, станују, користе саобраћајне услуге итд. То ће у кратком периоду решавати међусобним помагањем у оквиру ужих породичних, пријатељских, комшијских и сличних веза.

Укратко, плаћањем својих дуговања привреди, држава прави реалну основу за остварење прихода за реализацију својих других задатака, а запослени у државном апарату и јавним предузећима добијају економски реалну основу за своје плате.

У оквиру предложених мера Влада и даље не намерава да предузме било шта у погледу санирања својих дугова привреди, нити предлаже било коју меру у циљу ефикаснијег управљања јавним и државним предузећима. Због тога је продубљивање кризе извесно, потпуно независно од токова светске кризе, као и од ефеката предложених Владиних мера.

Од мера које су нам саопштене прокоментарисаћу само неке од њих:

Мултилатерална компензација је већ раније примењивана и увек значи додатно сиромашење државе у корист приватног сектора. Корумптивни елементи код оваквих компензација достижу фантастичне износе.

Подржављење приватног сектора на име дугова може теоријски бити добро, али је проблем што наша држава лоше управља и тамо где је 100% власник, па неће бити много вајде ни код њеног мањинског власништва. Резон је да се просто не отписују дугови и то је добро. Упозоравам да такве мере, без увођења директних пореза на имовину предузећа, могу дати резултате најбрже на средњи рок (3 до 5 година) и то само ако наступи време већих страних инвестиција у Србију.

Смањење издвајања из буџета за општине и градове имаће за последицу даље продубљивање рецесије. Замреће све њихове инвестиционе активности. И они ће се сконцентрисати само на исплату плата и занемариће дуговања привреди. Оно што је Влада морала да учини је да порез на луксузне куће и имовину предвиди као изворни порез општина, и да њима остави слободно прописивање пореске стопе. На тај начин би локалне самоуправе биле мотивисане да овај порез наплате. Овако како је предвиђено, локалне власти ће се само бавити преусмеравањем гнева грађана на Београд, а наплату пореза на луксузне куће замениће додатном корупцијом, зато што се из Београда не види ко има по Србији луксузне куће, и у томе ће видети прилику за додатно лично богаћење.

Мера Владе да се укупна добит јавних предузећа усмери ка буџету је контрапродуктивна. Нико неће исказати добит. Или ће добит бити много мања од реалне.

Мера да се отпусте људи из администрације има недостатак што не видимо колика је администрација потребна. Који је број и структура за Србију рационалан. Смањење броја запослених мора бити усмерено ка остварењу стратешког циља рационалне администрације, а не смањењу трошкова. У кризи, овакво смањење не сме бити терет за буџет, а предвиђају се отпремнине. Такође, није јасно зашто би вишак запослених у републичкој, покрајинској администрацији или градској управи Београда био проблем, а вишак запослених у рецимо ЈП Водовод и канализација Београда то није? Подсећам да у Србији има скоро 600 јавних предузећа. Мером морају бити обухваћени сви једнако и све у циљу укупне рационализације државног сектора, у најширем смислу те речи.

Дакле, када говоримо о непосредним мерама Владе, онда су оне у великој мери закаснеле и уз то погрешно конципиране. Најгоре је што су оне покушај одговора само на већ горуће проблеме, без било каквог предвиђања мера које би смањиле невоље у будућности. То значи да ће се овим мерама делимично поправити само већ настале штете, па ћемо затим имати ефекте додатних недаћа, а онда и закаснеле мере које ће само делимично поправити то ново стање, те ћемо, на крају доћи до потпуног банкротства.

И ја бих волео да то није тако, али наша Влада јесте генератор кризе.